

ség nélkül, mely a legteljesebb alázatosságban minden válogatás nélkül, szükségképpen hozza meg az áldozatot, a keresztyén élet áldozatát, melynek alanyai mi magunk vagyunk: mi szegény kicsi emberek, alacsonyságunkban, belső és külső állapotunkban, melyben végtelen ellentmondásban állottunk, állunk és fogunk állni Istennel szemben mindaddig, amíg emberek vagyunk és az időben, ebben a világban élünk.

Miben kell most ennek az áldozatnak, a keresztyén élet feláldozásának állania? Két lehetőség áll előttünk, hogy erről a „miben”-ről beszéljünk.

Megkísérelhetnők, amit Kálvin Institúciójának híres fejezetében: *de vita hominis christiani*-ban megkísérelt, hogy a keresztyén életszükségletek rövid vázlatát, körvonalát adjuk, néhány erényfogalom kapcsán meghatározzuk, hogy ez irányban mi a keresztyén cselekvés, mi a feláldozott ember cselekvése, aki magát szükségképpen odanyújtott áldozatnak tartja. Isten irgalmassága által való intés alapján miben áll ez az áldozat? A másik lehetőség az volna, hogy gyakorlati életünk egy szemléletes kérdését kiragadjuk, magunk elé állítsuk: — pl. az akadémikus existenciája, vagy helyzetünk a családhoz — olyan kérdést, mely égető és nehéz kérdés lehet és azután megpróbáljuk a mondottakat rá alkalmazni.

Alapígnkben sem az egyik, sem a másik nem történik. Ha Pál szavait megfigyeljük, melyeket a 2. versben szól hozzá, annak a feladatnak tisztázását rója rá, hogy ha Isten hívását hallottuk, igényét megértettük és komolyan keresztyének szeretnénk lenni: mi lehet akkor az értelme életünk ebből folyó cselekedeteinek. Mi hát az a közös nevező az első vers feltételének alapján? Azt mondja tovább:

Ne kapcsolódjatok e világ alakjába, ne szabjátok magatokat hozzá, ne vegyetek részt benne (*mé sünschématidzein!* — *schéma* — alak, forma.) ne legyetek ebben a formában, hanem *metamorphousthe!*: ez ismét a forma, az alak változását jelöli; egyik alak helyébe a másiknak kell lépnie. Tevékenységeteknek, törekvéseteknek arra kell irányulnia, hogy ez a másik alak rajtatok meglátszodjék! Lássuk meg tisztán, hogy egyszerű fordítással már milyen sokat lehet mondani. Azt mondja: el ettől az alaktól a másik alak felé!

És azután azt fűzi hozzá, hogy ennek a ti elmétek (*nous*) megújulása által kell megtörténnie; meg kell vizsgálnia és vizs-

gálása alapján tudnia kell, mi az Isten akarata, a jó, kedves és tökéletes akarata.

Ennél a követelménynél, amelyik tulajdonképpen egészen egységes, meg kell különböztetnünk:

1. Ellenállást kell gyakorolni és új életirányt felvenni;
2. Ennek az elme megújulása által kell megtörténnie a megvizsgálás érdekében.

Ezt a feleletet adja Pál arra a kérdésre, hogy mi a keresztyén ember cselekvésének értelme? Minden cselekedetben, minden területen, minden kérdésnél ennek kell a vezető gondolatnak, nézőpontnak lennie, melyet el kell fogadnunk, a pályának, amelyen haladnunk kell. S hogy ezt megérthessük, beszéljünk egész röviden a Pál által mondott legfontosabb fogalmakról.

Mindenekelőtt erről van szó: ne alkudjatok meg ennek a világnak az alakjával. Mit értünk „*e világ*” alatt? A keresztyének emberek, akik Isten rajtuk munkálkodó irgalmából meglátták, hogy az a mindenség, amelyben élünk (még pedig nem csupán, mint benne levő kövek, mint benne vegetáló életek, hanem mint emberek, az öntudat és cselekvés hordozói) úgy van jellemezve, mint ez a világ: *ho aión ho houtos*. Mit jelent ez? Nem azt, hogy olyan világban élünk, amelyet valami gonosz ellen-isten, vagy az ördög teremtett volna, mint ahogy azt Marcion vélte, hogy Pált megérthesse. Azt sem, hogy a pokolban élünk. A világban élünk és ez a világ az Isten világa, Ő teremtette, tartja fenn és igazgatja. Teljesen abban a világban élünk, melyben megtörtént a megbékülés Krisztusban. Nem szakadékban, hol Isten egyáltalán nincs ott, hanem olyan helyen, hol Isten beszélt és ígétével cselekedett és mégis: *ebben a világban!* A gondolat nyilvánvaló: van egy *másik* világ és ez a világ még nem az a másik, mely ezzel: — változtatok át! — mint cél van megadva, amely felé mint keresztyének nézünk, s mely felé igyekezünk. Isten irgalmassága vezet elveszett állapotunk ismeretére, bűnösöknek ismer, de persze Isten ismer és Isten tart, irgalmában részesít, a bűnöket megbocsátja. Amiközben az ember ezt tudja és elismeri, elismeri egyúttal a maga és az egész világ ideiglenes és még be nem teljesedett voltát, amelyben ő és minden, amit most átél, minden, ami hozzá hasonló, minden, ami ebbe az összefüggésbe beletartozik, benne van. Elismeri ezáltal, hogy ez az életösszefüggés nincs olyan alakban és állapotban, ahogyan Isten teremtette, hanem olyan vi-